

תזכיר תקנות בתי המשפט (אגרות) (תובענה ייצוגית) התשע"ז-2017

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 83 ו-109 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984,¹ באישור שר האוצר לפי סעיף 39ב לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985² ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, אני מתקינה תקנות אלה:

1. תיקון תקנה 1 בתקנה 1 לתקנות בתי משפט (אגרות) התשס"ז-2007³ (להלן - **התקנות העיקריות**).

(1) אחרי הגדרת "דיון" יבוא:

"חוק תובענות ייצוגיות" - חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006⁴;

(2) אחרי הגדרת "תובענה" או "הליך" יבוא:

"תובענה ייצוגית" - כהגדרתה בחוק תובענות ייצוגיות;

2. הוספת תקנה 7א אחרי תקנה 7 לתקנות העיקריות יבוא:

¹ ס"ה התשמ"ד, עמ' 198.
² ס"ה התשמ"ה, עמ' 60; התשנ"א, עמ' 130.
³ ק"ת התשס"ז, עמ' 720; התשע"ד עמ' 756.
⁴ ס"ה התשס"ו, עמ' 264; התשע"ד, עמ' 756.

”אגרה בתובענה 7א בתובענה ייצוגית, תשולם אגרה לפי פרט 36 בתוספת בשני שיעורים, כמפורט להלן: ייצוגית

(א) עם הבאת ההליך, ישלם המבקש את המחצית הראשונה;

(ב) ניתן פסק דין בהליך, לרבות פסק דין המאשר הסדר הסתלקות לפי סעיף 16 לחוק תובענות ייצוגיות ופסק דין המאשר הסדר פשרה לפי סעיף 19 לחוק תובענות ייצוגיות, ישלם המבקש את המחצית השנייה; על אף האמור, רשאי בית המשפט לפטור מתשלום המחצית השנייה של האגרה לפי סעיף זה, כולה או חלקה, מטעמים מיוחדים שיירשמו;

(ג) בתובענה ייצוגית לפי פרט 11 לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות לא תשולם אגרה;

(ד) בהודעות לצד שלישי תשולם אגרה לפי תקנה 3 או 6, לפי העניין;

(ה) בתקנה זו, ”מבקש” – לרבות תובע ייצוגי ולמעט ארגון, כהגדרתו בחוק תובענות ייצוגיות, שהגשת תובענות ייצוגיות אינה פעולתו העיקרית ורשום במרשם רשם העמותות או רשם ההקדשות.”

תיקון תקנה 14 3. בתקנה 14 לתקנות העיקריות, אחרי תקנת משנה (ה) יבוא:

”(ה1) הוגשה בקשה לפטור מאגרה בתובענה ייצוגית, רשאי בית המשפט שלא לתת פטור מתשלומה, אף אם מצא שמתקיימים התנאים שבסעיף קטן (ג), אם ניתן בקלות, בדרך של צירוף תובע מייצג נוסף או החלפתו או בדרך אחרת, לנהל את התובענה.”

תיקון התוספת 4. בתוספת לתקנות העיקריות, אחרי פרט 35 יבוא :

כללי אגרה בשקלים חדשים

36". (א) תובענה ייצוגית בבית משפט שלום
12,000

(ב) תובענה ייצוגית בבית משפט מחוזי או
בית משפט לעניינים מנהליים
24,000"

תחילה 5. תחילתן של תקנות אלה כ- 30 ימים ממועד פרסומן.

התשע"ז _____
(2017 _____)
(חמ 3-87 ת-1)
(2016-8934)

איילת שקד
שרת המשפטים

דברי הסבר

כללי

תקנות אגרות בתובענות ייצוגיות מותקנות מכח סעיף 44 בחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006. להתקנתן של אגרות תובענות ייצוגיות שתי תכליות מרכזיות. הראשונה היא כיסוי חלק מעלויות ההליך המשפטי אותו יוזם בעל הדין. תובענה ייצוגית היא הליך מורכב וארוך, אשר דורש, ככלל, משאבים שיפוטניים רבים. בהתאם, אין מקום להחרגת הליכי התובענות הייצוגיות מתשלום אגרה, בדומה לשאר ההליכים המתנהלים בבתי המשפט. התכלית השנייה היא הפחתת תובענות סרק וצמצום שיעורן ביחס לכלל התובענות הייצוגיות המוגשות לבתי המשפט. לא ניתן לקבוע מה שיעורן של תובענות הסרק המוגשות כיום, אולם ניתן ללמוד על קיומן ממספר הסדרי ההסתלקות הרבים, בהם לעיתים נטען במפורש כי בקשת ההסתלקות נובעת מהיעדר עילת תביעה. כפי שעולה ממחקר אמפירי שביצעה מחלקת המחקר של הרשות השופטת, הסתלקות התובע לפני אישור התובענה כייצוגית היא סיבת סגירת התיקים השכיחה ביותר. הגשתן של תובענות סרק יוצרת הרתעה עודפת בקרב נתבעים, מחייבת אותם בהוצאות כספיות לצורך ניהול ההליכים, ומבזבזת כספי ציבור בניהול הליכים משפטיים שלא לצורך בבתי המשפט. מטרת החוק היא לעודד הגשת תובענות ייצוגיות ראויות ומבוססות עילה, תוך צמצום תובענות הסרק המוגשות לבית המשפט, אשר אין בהן כדי לקדם את תכלית החוק.

תקנה 7א

תקנות משנה (א)-(ג): סכום האגרה המוצע הוא 12,000 ₪ בבית משפט השלום ו-24,000 ₪ בבית משפט המחוזי או בבית משפט לעניינים מנהליים, אשר ישולמו בשני שיעורים. המחצית הראשונה של סכום האגרה תשולם על ידי התובע הייצוגי עם הגשת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית והמחצית השנייה תשולם עם סיום ההליך. חלוקת האגרה לשני שלבים נועדה על מנת שלא ליצור הרתעה של תובעים ייצוגיים אשר ימנעו מהגשת תובענות ייצוגיות טובות בשל עלות האגרה. אומנם נטל האגרה מוטל לכאורה על התובע בלבד, אולם ככל שעילת תביעתו של התובע הייצוגי טובה ובהתאם להצלחתו בהליכים המתנהלים בבית המשפט, הרי שנטל זה עשוי לעבור אל הנתבע. כמו כן, לבית המשפט סמכות לפטור מתשלום המחצית השנייה של האגרה, כולה או חלקה, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

תקנת משנה (ד): מוצע להעניק פטור מתשלום אגרה בתובענות ייצוגיות המוגשות כנגד רשות בהתאם לפרט 11 לתוספת השניה לחוק (תביעות השבה נגד רשות).

תקנת משנה (ה): בהליך של הודעות לצד שלישי, אשר האפשרות להגישן בתובענה ייצוגית הוכרה בפסיקת בית המשפט העליון בע"א 5635/13 קורל-תל בע"מ נ' אביהוא רז ואח' (ניתן ביום 1.4.2015), מוצע לקבוע אגרות כנהוג בתביעות אזרחיות (אגרה בתביעה לסכום קצוב או בהליכים שרואים את שוויים כבלתי ניתן לביטוי בכסף).

תקנת משנה (ו): מוצע להעניק פטור מתשלום אגרה לארגונים, כהגדרתם בחוק תובענות ייצוגיות, שהגשת תובענות ייצוגיות אינה פעילותן העיקרית, הרשומים במרשם רשם העמותות או רשם ההקדשות, על מנת לעודד הגשת תובענות ייצוגיות על ידי ארגונים.

תקנה 14(ה1)

תקנה 14 קובעת כי בית המשפט רשאי להעניק פטור מתשלום אגרה לתובע אשר הוכיח כי הוא חסר יכולת כלכלית לשלם אגרה זו. הגשת תובענה ייצוגית יכולה להיעשות על ידי מספר לא מוגבל של תובעים ייצוגיים, ולכן ניתן להתמודד עם הקושי הכלכלי שמציג התובע הייצוגי בדרך של החלפת התובע הייצוגי או צירופם של תובעים ייצוגיים נוספים אשר יחלקו בנטל האגרה. בדרך זו תשולם האגרה הנדרשת, תוך שמירה על האינטרס הקבוצתי. על כן, מוצע להותיר בידי בית המשפט שיקול דעת שלא לפטור את התובע הייצוגי מתשלום אגרה אם ראה בית המשפט שניתן בקלות לצרף תובעים נוספים או להחליפם.